

Handläggare
Daniel Sjöborg
Antikvarie, Stadsmuseet
Kulturmiljö**Till**
Stadsbyggnadskontoret**Blästern 6, Norra Stationsgatan 77, Vasastaden
Tillbyggnad, påbyggnad med 2 våningar, Sbk dnr
2025-16831****Synpunkter i sammanfattning**

Stadsmuseet avstyrker förslaget. För utförligare motivering, se *Synpunkter på förslaget* nedan.

Föreslagna åtgärder

Ansökan avser påbyggnad med två våningar.

Historik och kulturhistoriskt värde

Fastigheten Blästern 6 är del av kvarteret Blästern, som i sin helhet är utpekad som en värdefull industrimiljö. Inom kvarteret är fastigheterna Blästern 6 och Blästern 15 markerade med blått på Stadsmuseets kulturhistoriska klassificeringskarta, vilket innebär att fastigheterna har bebyggelse med synnerligen stort kulturhistoriskt värde. Med undantag för en avgränsad del av fastigheten Blästern 14 är övriga fastigheter inom kvarteret markerade med grönt på Stadsmuseets kulturhistoriska klassificeringskarta, vilket innebär att fastigheterna har bebyggelse som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. Den avgränsade delen av fastigheten Blästern 14 är markerad med grå streck, vilket innebär att Stadsmuseet ännu inte tagit ställning till det kulturhistoriska värdet.

Nuvarande bebyggelse på Blästern 6 uppfördes i två etapper påbörjade 1938 respektive 1946, efter ritningar av Eskil Sundahl och Carl Grandinson. Eskil Sundahl var under en lång tid chef för Kooperativa förbundets arkitektkontor, som bland annat ansvarade för Lumafabriken i Södra Hammarbyhamnen och KF:s industrianläggningar på Kvarnholmen. Eskil Sundahl var även medverkande till den för funktionalismens genomslag inflytelserika publikationen *acceptera*.

Aktuell byggnad på Blästern 6 uppfördes som ett industrihotell, en för tiden ny byggnadstyp som avsågs fylla ett behov av ändamålsenliga och anpassningsbara lokaler för mindre verksamheter inom småindustri och hantverk. Ett industrihotell efter ritningar av Ragnar Östberg hade tidigare uppförts inom nuvarande

fastigheten Blästern 15. Industrihotellet på Blästern 6 utformades enligt funktionalistiska principer och byggnadens stomme utfördes som ett skelettsystem i järn med pelare i fasad jämte två inre pelarrader. Arbetsplatser placerades i de yttre facken mellan fönster och inre pelare och fönstergruppernas mått motsvarade minimibredden för en arbetsplats. Byggnaden fick en enhetlig yttre utformning som karaktäriseras av de bärande pelarna i fasad och av sammanhängande tätspröjsade fönsterpartier som svarade mot de funktionskrav som ställts för arbetsplatserna. De olika etapperna skiljde sig åt med avseende på fasadmaterial, takutformning och detaljutformning. Den första etappen fick fasader av tegel i munkförband och en mer artikulerad takutformning. Den andra etappen fick fasader av puts och mosaik samt en flack och enkel takutformning. Fastigheten har sedan uppförandet genomgått ett antal yttre förändringar som alla bedöms ha mindre betydelse för fastighetens bevarandestatus som helhet. Bland annat har byggnadsdelen mot Gävlegatan byggts på med fläktrum. Byggnadsdelen mot Norra Stationsgatan har bibehållit sin volym men fasaden har genomgått vissa förenklingar. I byggnadens inre har däremot ombyggnader skett efter hand.

Planbestämmelse

För fastigheten gäller detaljplan Dp 94141. Fastighetens användning är reglerad med beteckningen Q1, vilket innebär kulturresevat, kontor och småindustri. Exploateringstal om 28 500 kvadratmeter ovan mark har införts, något som enligt planbeskrivningen motsvarar befintlig byggnad. Detaljplanen innehåller även bestämmelser om förbud mot rivning, att byggnaden inte får förvanskas till sina exteriörer samt att ursprunglig bärande konstruktion inte får förvanskas. Utöver detta har en bestämmelse införts under rubriken ändrad lovplikt som innebär att bygglov får meddelas för fläktrum på taket till gårdsflygel samt gathuset mot Gävlegatan med totalt 350 kvadratmeter.

Riksintresse och kulturhistoriskt särskilt värdefullt bebyggelseområde

Fastigheten ligger inom riksintresset för kulturmiljövården Stockholms innerstad med Djurgården (AB 115). Uttryck för riksintresset som aktualiseras för kvarteret Blästern är bland annat *Industrimiljöerna som speglar Stockholms betydelse som industristad alltsedan 1600-talet, Stenstadens tydliga yttre gränser samt Stadens utbyggnadsfaser (årsringarna) som gör stadsväxten läsbar från medeltiden fram till millennieskiftet.*

Fastigheten ingår även i ett område som har markerats med grön linje i Stadsmuseets kulturhistoriska klassificeringskarta, vilket innebär att området bedöms uppfylla kriterierna för sådana särskilt

värdefulla bebyggelseområden som avses i 8 kap. 13 § plan- och bygglagen (PBL). Området motsvarar större delen av Stockholms innerstad. Kvarteret Blästern är därtill utpekad som en värdefull industrimiljö i sampublikationen *Värdefulla industrimiljöer i Stockholm* (Stockholms fastighetskontor, Stockholms stadsbyggnadskontor, Stockholms Stadsmuseum, 1984).

Synpunkter på förslaget

Stadsmuseet vill inledningsvis betona att fastigheten Blästern 6 är ett framträdande exempel på välbevarad funktionalistisk industriarkitektur. Fastigheten bedöms ha synnerligen höga kulturhistoriska värden, något som med terminologin vid planens antagande uttrycktes som att fastigheten äger kulturhistoriskt värde motsvarande fordringarna för byggnadsminnen. Det är Stadsmuseets uppfattning att det tvådelade syftet med gällande detaljplan har varit att bevara fastighetens synnerligen höga kulturhistoriska värden, genom att införa skyddsbestämmelser, samtidigt som behovet av en långsiktigt ändamålsenlig och hållbar användning av fastigheten beaktas, genom den ändrade användningsbestämmelsen och möjligheten att bygga på gårdsflygeln och gathuset mot Gävlegatan med fläktrum. Stadsmuseet bedömer att syftet således aldrig har varit att tillskapa en ny byggrätt, utan endast att bekräfta befintlig byggnad.

Stadsmuseet bedömer att förvanskingsförbudet enligt 8 kap. 13 § PBL är tillämpligt både med avseende på byggnaden som sådan och med avseende på att byggnaden ingår i ett bebyggelseområde som omfattas av förbudet.

Stadsmuseet bedömer att förslaget att bygga på den bevarade volymen mot Norra Stationsgatan skulle få mycket stora konsekvenser för fastighetens kulturhistoriska värden, genom att en välbevarad funktionalistisk byggnad tillförs nya takvåningar. Stadsmuseet bedömer att påbyggnaden skulle förändra byggnadens karaktärsdrag genom att byggnadens volym väsentligt förändras, byggnadens avslut mot himlen och det ursprungliga taklandskapet går förlorat, samt att den nya volymen som sådan tillsammans med dess utformning utgör ett dominant tillskott som förtrar byggnadens välbevarade funktionalistiska arkitektur. Stadsmuseet bedömer vidare att detaljplanens bestämmelse om att fläktrum får medges på gårdsflygeln och på byggnadsdelen mot Gävlegatan ger en indikation om att dessa delar har bedömts som mindre känsliga för förändringar än byggnadsdelen mot Norra Stationsgatan, en uppfattning Stadsmuseet delar.

Kvarteret Blästern är som helhet ett betydelsefullt uttryck för de industrimiljöer som växte fram i stadens utkanter i samband med

stadens expansion under andra hälften av 1800-talet och första hälften av 1900-talet. I kvarteret Blästerns fall är bebyggelsen i huvudsak ett sammanhållet uttryck för den utbyggnad som skedde under mitten på 1900-talet. Kvarteret utgör med den bakgrunden även en del av stadens årsringar. Bebyggelsen på fastigheten Blästern 6 och fastigheten Blästern 15 har dessutom synnerligen höga kulturhistoriska värde. Båda fastigheterna är bebyggda med den för tiden nya byggnadstypen industrihotell. Blästern 6 och övrig bebyggelse i kvarteret speglar särskilt väl etableringen av industrikvarter i stadens ytterkanter och det för tiden nya konceptet industrihotell.

Kvarteret som helhet utgör tillsammans med övrig bebyggelse längs Norra Stationsgatan stenstadens tydliga yttre gräns mot den tidigare bangården vid Norra Station och mot Norrtull i öster. Stenstadens enhetliga bebyggelsestruktur, som bland annat har sin grund i en regelbunden och sluten kvartersstruktur, småskalig fastighetsindelning samt bestämda bebyggelsehöjder, är väl synlig i kvarteret Blästern. Det har visserligen gjorts kompletteringar inom andra delar av kvarteret, men då i huvudsak inom de givna normalhöjderna för bebyggelsen. Idag möter kvarteret den nya stadsdelen Hagastaden, en stadsdel som tydligt avviker från stenstaden till kvartersstruktur, fastighetsindelning och bebyggelsehöjder. Stadsmuseet bedömer att det är av väsentlig betydelse att bibehålla nuvarande bebyggelsehöjder mot Norra Stationsgatan, så att stenstadens tydliga yttre gräns inte försvagas och görs otydlig. Stadsmuseet bedömer att nya volymer som går utöver normalhöjderna för bebyggelsen skulle få stora negativa konsekvenser för bebyggelseområdets särskilda värden samt skada möjligheten att utläsa stadens utbyggnadsfaser i bebyggelsestrukturen och möjligheten att utläsa stenstadens tydliga yttre gräns.

Sammantaget bedömer Stadsmuseet att förslaget är synnerligen olämpligt med hänsyn till byggnadens och områdets kulturhistoriska värden och att förslaget skulle innebära förvanskning av byggnaden och bebyggelseområdet.